

Reformacija na Slovenskem: obravnava pri pouku slovenščine kot tujega jezika v Srbiji

MAJA ĐUKANOVIĆ

*Univerza v Beogradu, Filološka fakulteta, Studentski trg 3,
RS 11000 Beograd, maja.djukanovic@fil.bg.ac.rs*

1.01 Izvirni znanstveni članek – 1.01 Original Scientific Article

V prispevku je analiziran način predstavljanja reformacije in reformatorjev pri pouku slovenščine kot tujega jezika v Srbiji, in sicer na štirih ravneh: (1) v kontekstu pouka slovenščine na univerzah v tujini, (2) pri pouku slovenščine v družtvih Slovencev, (3) na komercialnih jezikovnih tečajih ter (4) pri pouku slovenščine kot izbirnega tujega jezika v osnovnih šolah. Predstavljen je vpliv vrednot iz obdobja reformacije na sodobni pouk slovenščine kot tujega jezika v kontekstu poznavanja slovenske kulturne zgodovine in oblikovanja slovenske nacionalne identitete. V sodobnem procesu poučevanja tujih jezikov je velik poudarek na sprejemanju raznolikosti, drugačnosti in multikulturalnosti, kar velja tudi za pouk slovenščine kot tujega jezika. Pouk, ki zajema književnost slovenske reformacije in slovensko reformacijo nasploh, torej v kontekstu poučevanja slovenščine kot tujega ali drugega jezika, prispeva tudi k razvoju medkulturnega dialoga oziroma razvija tudi multikulturne kompetence. Obravnavano je učno gradivo iz učbenikov in priročnikov, tiskanih v Sloveniji, in sicer na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

The article analyzes the method of presenting reformation and reformers in teaching Slovene as a foreign language in Serbia at four levels: (1) in the context of Slovene lessons at foreign universities, (2) in the teaching of Slovene in societies of Slovenes, (3) in commercial language courses, and (4) in the teaching of Slovene as an optional foreign language in elementary schools. The influence of values from the period of reformation to modern teaching of Slovene as a foreign language is presented in the context of knowledge of Slovene cultural history and the formation of Slovene national identity. In the modern process of teaching foreign languages, a great emphasis is placed on accepting diversity and multiculturalism, which also applies to teaching Slovene. Courses encompassing literature from the period of Slovene Reformation and the Slovene Reformation in general, therefore in the context of teaching Slovene as a second or foreign language, contribute also to the development of intercultural dialogue and also develop multicultural competences. The analyzed material was taken from textbooks and manuals of the Center for Slovene as a Second and Foreign Language of the Faculty of Arts of the University of Ljubljana.

Ključne besede: pouk slovenščine kot tujega jezika, reformacija, reformatorji, protestantizem

Key words: teaching Slovene as a foreign language, reformation, reformers, Protestantism

0 Uvod

Slovenski jezik se bodisi kot materni bodisi kot drugi jezik poučuje v številnih državah po svetu, in sicer na več ravneh. Pouk zajema širok nabor tem in se udejanja v različnih oblikah. Ker je pouk slovenščine kot tujega ali drugega jezika namenjen različnim generacijam, učencem, ki izhajajo iz zelo raznolikih učnih in življenjskih okolij, in ker ga izvajajo učitelji z različno izobrazbo, so tudi učni pristopi različni. Vsem pa je skupno, da pouk jezika zajema elemente slovenske kulture in da brez poznavanja ali vsaj omenjanja najpomembnejših dogodkov iz slovenske kulturne zgodovine, najvplivnejših imen slovenske pismenosti in najbolj znanih literarnih del usvajanje slovenščine kot tujega ali drugega jezika ne gre.

Poseben poudarek se pri pouku slovenščine kot tujega ali drugega jezika namenja dejstvu, da se je slovenska nacionalna identiteta ohranila skozi stoletja predvsem preko jezika, književnosti in kulture, zelo pomemben dejavnik pri tem pa so ideje reformacije in vloga reformatorjev iz 16. stoletja. Poleg tega je med poukom slovenščine kot tujega ali drugega jezika obravnava obdobja reformacije na katerikoli ravni odlično izhodišče za iskanje vzporednic s kulturo države, v kateri se pouk udejanja, in sicer za obravnavo tem, kot so na primer začetek pismenosti, prve tiskane knjige, zgodovina jezika in podobno.

1 Ideje reformacije pri sodobnem pouku slovenščine

Reformacija in ideje protestantizma nasploh imajo še poseben pomen v večkulturni Evropi 21. stoletja, saj se pri obravnavi z njimi povezanih tem odpira možnost za pogovor o vprašanjih, ki so povezana ne samo z individualno, pač pa tudi z nacionalno in globalno identiteto. Spoznavanje književnosti slovenske reformacije tako razvija tudi multikulturne kompetence pri učečih se (Žbogar 2010: 275), kar je pogosto zastopano v sodobnih šolskih kurikulumih.

Stališča, ki jih slovenska reformacija oblikuje skozi močan pozitiven vpliv na razvoj in ohranjanje slovenskega jezika in kulture v drugi polovici 16. stoletja ter posledično na utrditev slovenske narodne identitete, imajo tri temeljne vrednote: razvoj osebne identitete, razvoj narodne identitete in razvoj nove globalne evropske identitete (Paternu 2008: 20). Zgodovina, kultura in jezik nekega ljudstva se običajno navajajo kot temelji nacionalne identitete, posameznik z izoblikovano nacionalno identiteto pa se lažje spopada z negativnimi vplivi globalizacije (Žbogar 2010: 276). Za pouk, ki zajema književnost slovenske reformacije in slovensko reformacijo nasploh, torej v kontekstu poučevanja slovenščine kot tujega ali drugega jezika, lahko rečemo, da prispeva tudi k razvoju medkulturnega dialoga oziroma razvija tudi multikulturne kompetence. O tem podrobneje piše A. Žbogar, ki dodaja, da književnost pripomore k odkrivanju bližine tujosti in vodi v prakticiranje drugačnosti, kar je posebno zaželeno v t. i. nevtralni/laični šoli ob doseganju izobraževalnih ciljev (Žbogar 2010: 276).

2 Vpliv večkulturnosti na jezikovni pouk

V sodobnem procesu izobraževanja je velik poudarek na sprejemanju raznolikosti, drugačnosti in multikulturnosti, kar je še posebno izraženo pri pouku tujih jezikov. Npr. na Finskem, kjer šolski sistem velja za zelo razvitega, se od srednješolcev pričakuje, da naj bi spoznali različne koncepte in pogloblitve značilnosti različnih kultur, se seznanili z materialno in nematerialno kulturno dediščino, razvili zavedanje lastne kulturne identitete, naj bi upoštevali kulturne razlikosti kot del bogatitve življenja in vir kreativnosti ter razvili sposobnost za komuniciranje z ljudmi iz različnih kultur (Gaber 2008: 89). V kontekstu oblikovanja multikulturne družbe in razvoja medsebojnega spoštovanja se podpira in razvija tudi pouk tujega jezika, saj se skozi njega razvijajo vsi našteti cilji.

Po drugi strani pa lahko slovenske reformatorje in njihove življenjske poti predstavimo tudi v kontekstu zelo aktualnih dogodkov, in sicer v kontekstu usode beguncev. Reformatorje so, kot je splošno znano, tedanje oblasti preganjale iz domačih krajev in jim onemogočale poklicno delovanje, kar se nanaša predvsem na Trubarja.

Sodobni pristopi in dojemanje izobraževanja pravzaprav v veliki meri temeljijo na idejah reformacije ter smernicah, ki so jih zastavili vodilni reformatorji v 16. stoletju. V drugi polovici 16. stoletja, v času reformacije, so se na področju današnje Slovenije začele ustanovljati t. i. ljudske šole. Teh šol sicer ni bilo veliko, saj so uradne posvetne in cerkvene oblasti temu nasprotovale, toda njihov pomen za razvoj slovenske kulture je vseeno pustil sledi (Schmidt 1986: 207). Velja tudi omeniti, da v tem času ni bilo dovolj primerno izobraženih učiteljev, kar je vplivalo na število delujočih šol.

Glede samega pojmovanja šol V. Schmidt povzema razliko med Trubarjevim in Luthrovim pojmovanjem ljudske/osnovne šole ter navaja, da v slovenskem pedagoškem zgodovinopisju velja prepričanje, da Luther ljudsko/osnovno šolo opredeli kot izbirno šolo, Trubar pa kot splošno izobraževalno šolo. Luther torej meni, da naj bi bila šola namenjena le izbranim, pripadnikom višjih družbenih slojev, Trubar pa je mnenja, da bi splošne osnovne izobrazbe morali biti deležni vsi (Schmidt 1986: 206).

M. Rupel na podlagi dokumentov iz obdobja reformacije navaja, da je bil Trubar pobudnik ustanovitve stanovske šole v Ljubljani. S številnimi prošnjami mu je uspelo prepričati oblasti, da so financirale njeno izgradnjo in delovanje. Šola je bila ustanovljena leta 1563, obiskovali pa so jo večinoma otroci predstavnikov deželnih stanov, ki so po številnih Trubarjevih prošnjah financirali njeno izgradnjo in potem tudi delovanje (Rupel 1951: 112; Vidmar 2010: 269).

3 Slovenščina v Srbiji

Slovenščino kot tujega ali drugega jezika se je v Srbiji možno učiti na štirih ravneh, in sicer:

- 1) na univerzitetni ravni,
- 2) v obliki dopolnilnega pouka slovenščine za izseljence/zdomce/zamejce,
- 3) kot jezik manjšine v okviru redne izobrazbe v osnovnih in/ali srednjih šolah,

- 4) na komercialnih tečajih, ki jih obiskujejo tujci, ki so za slovenščino zainteresirani iz različnih razlogov (selitev v Slovenijo, delo v slovenskem podjetju v tujini ipd.).

Vsaka od naštetih oblik zahteva poseben pristop in različne načine ter različen obseg vključevanja elementov iz slovenske kulturne zgodovine ter sodobne slovenske kulture.

3.1 Pouk slovenščine na univerzitetni ravni

Na univerzitetni ravni se pouka slovenščine najpogosteje udeležijo tujci, ki prvi stik s slovenščino pridobijo v okviru študija. Ker študentje, ki se na univerzah v tujini odločijo za učenje slovenščine, v dotedanjem šolanju večinoma niso imeli stika s slovenskim jezikom in ne poznajo dejstev iz slovenske kulturne zgodovine, je treba v okviru jezikovnih vaj določeno pozornost nameniti predstavitvi zgodovine jezika, razvoju pismenosti, pomenu določenih praznikov in podobno. Oblika in obseg vključevanja slovenske zgodovine, kulture, književnosti, umetnosti ipd. v jezikovni pouk sta odvisna od prejšnje izobrazbe in kulturnega okolja učečih se.

Pri pouku na univerzitetni ravni študenti pridejo v stik s slovenščino na dva načina. Prva oblika pouka poteka v okviru lektorskih vaj, pri katerih je pozornost usmerjena v usvajanje sodobne, predvsem zborne slovenščine, in ta pouk ne zajema nujno omenjanje dejstev iz slovenske kulturne zgodovine. Druga oblika seznanjanja s slovenskim jezikom na univerzitetni ravni pa ne poteka nujno v slovenščini, ampak se v jeziku študija teoretično obravnavajo različna področja znanosti o slovenskem jeziku, književnosti in/ali kulturi. Tovrstne obravnave so pogosto zelo podrobne in poglobljene. Teoretični pouk v tujem jeziku se običajno prepleta z lektorskimi vajami, za katere se uporabljajo učbeniki in priročniki, tiskani v Sloveniji, in sicer učbeniki ter priročniki Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (prim. <https://centerslo.si/knjige/>). V okviru jezikovnih vaj, ki se izvajajo na podlagi omenjenega učnega gradiva, se reformacija najpogosteje omenja ob naštevanju slovenskih praznikov, od reformatorjev pa se študentom predstavi Primož Trubar (Đukanović 2015).

Promocija slovenske kulture in v okviru tega tudi obdobja reformacije na Slovenskem temelji predvsem na dejstvu, da je identiteta sodobnih družb bolj ali manj mešanica različnih kulturnih izročil. V pouk slovenske kulture v tujini je poleg osnovnih dejstev iz slovenske zgodovine, književnosti, slikarstva, glasbe ipd. vključena tudi predstavitev znamenitih Slovencev, ki so živeli in ustvarjali v tujini ter vplivali na razvoj tamkajšnje znanosti in/ali umetnosti. V svoje kulturno izročilo so nedvomno vključili tudi dožemanja, ki temeljijo na idejah, izhajajočih iz obdobja reformacije.

V zadnjih letih se v študij slovenščine na univerzah v tujini vedno pogosteje uvaja predmet, ki obravnava slovensko kulturo (Đukanović 2014) in v okviru katerega se študentje seznanijo tudi z obdobjem reformacije na Slovenskem. Poudarek je običajno na predstavitvi štirih najpomembnejših avtorjev iz tega obdobja, tj. Primoža Trubarja (1508–1586), Adama Bohoriča (ok.1520–1598), Sebastijana

Krelja (1538–1567) in Jurija Dalmatina (1547–1589), in njihovih vplivih na razvoj knjižne slovenščine (Đukanović 2015: 30–37).

Kot je razvidno iz poročil o delu na lektoratih v tujini (<https://centerslo.si/na-tujih-univerzah/>) se z omenjenimi štirimi reformatorji študentje tudi drugod po svetu seznanijo tako v okviru jezikovnih vaj kot pri pouku zgodovine slovenskega jezika ali pri pouku slovenske književnosti. Kot splošne značilnosti reformacije se pri pouku poudarjajo pomen duhovne preнове Cerkev po vsej Evropi in protestantski duh krščanstva, vračanje k biblijskim naukom ter želja, da naj bi vsak narod bral Biblijo v svojem maternem jeziku (Tomova 2010: 262).

3.2 Dopolnili pouk slovenščine

Dopolnilni pouk slovenščine je namenjen *zamejcem, izseljencem in zdomcem*, tj. otrokom slovenskega rodu, ki živijo v tujini. Kot izhaja iz čl. 2 Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja (Ur. l. RS 43/06 in 76/10), je pomen teh treh pojmov naslednji:

- zamejci so avtohtoni prebivalci določenega ozemlja, ki je po spremembi meja v določenem zgodovinskem obdobju ostalo zunaj meja matične države,
- zdomci so osebe, ki začasno živijo in delajo v tujini,
- izseljenci so osebe, ki v tujini živijo stalno, tudi več generacij.

Poznavanje slovenske kulture je pri izseljencih, zdomcih in zamejcih zelo različno. Zamejci in zdomci so v aktivnem stiku z matico, pri izseljencih pa je ta stik šibkejši oziroma niha od intenzivnega do skoraj nikakršnega, predvsem če gre za tretjo ali četrto generacijo. Zato je pouk slovenščine temu treba prilagoditi (Bukvič 2016: 25; Đukanović 2014; Kužnik 2014).

Kot je razvidno iz učnih gradiv Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik, namenjenih otrokom slovenskega porekla, se podobno kot pri jezikovnih vajah na univerzitetni ravni, reformacija omeni ob naštevanju praznikov, ko se učencem na primeren način omeni pomen ohranjanja in razvoja pismenosti za kulturo nekega naroda. Pri urah, ki so namenjene odraslim, so teme v zvezi z reformacijo, reformatorji in razvojem slovenskega knjižnega jezika pogostejše, vendar na ravni, ki je primerna za učence, ki izhajajo iz različnih učnih okolij. Pouk se udejanja v sodelovanju z referenčnimi slovenskimi institucijami in slovenskimi šolami, po slovenskih uradnih učnih načrtih in programih, namenjenih pouku slovenščine v tujini.

Med poukom se posebna pozornost namenja opazovanju temeljnih razlik med slovenskim kulturnim izročilom in tipičnimi slovenskimi nazori ter kulturnim izročilom in tipičnimi nazori v državi, kjer se pouk udejanja, s poudarkom na tistem, kar je skupno. Mladi pripadniki slovenske manjšine večinoma izhajajo iz mešanih zakonov, so tretja ali že četrta generacija, kar pomembno vpliva na njihov odnos do slovenskega jezika in kulture, dojemajo ju namreč kot tuji jezik in tujo kulturo, s katerima so redkeje v stiku (Bukvič 2016: 25).

3.3 Pouk slovenščine na osnovnih šolah v Srbiji

Srbija sodi med zelo redke države, v katerih je pouk slovenščine možen tudi v domačih osnovnih šolah, in sicer v okviru predmeta Materni jezik z elementi nacionalne kulture. Gre za izbirni predmet, namenjen predvsem pripadnikom slovenske narodne manjšine v Srbiji, lahko pa se ga udeležijo tudi drugi zainteresirani. Učenci (pripadniki slovenske narodne manjšine) večinoma izhajajo iz mešanih zakonov in so brez trdnih stikov s Slovenijo. Posledično je njihovo izhodiščno poznavanje slovenskega kulturnega izročila slabo, ravno tako pa tudi samega slovenskega jezika, ki se ga obravnava s stališča tujega jezika.

3.4 Pouk slovenščine na komercialnih tečajih v Srbiji

V okviru komercialnih tečajev se slovenščine kot tujega jezika v Srbiji učijo predvsem odrasli, ki se nameravajo preseliti v Slovenijo zaradi službe. Ti so običajno zelo zainteresirani za dejstva iz slovenske kulturne zgodovine, za slovenske praznike, običaje, šege in navade, saj bi se radi čim prej in čim bolje adaptirali na življenje in delo v novem okolju. Prav zato med jezikovnim poukom kažejo precejšnje zanimanje za slovensko kulturno izročilo, s čimer se popestri pouk. Pri pouku slovenskega jezika se na vseh ravneh in pri vseh oblikah podrobneje obravnava t. i. brezkvivalentna leksika oziroma besedje, s katerim izražamo slovensko nacionalno identiteto ter njeno zgodovinsko, jezikovno in kulturološko specifiko (Đukanović 2011: 109). Vanjo sodi tudi besedje, ki se nanaša na obdobje reformacije oziroma na obdobje ustanavljanja slovenskega knjižnega jezika, ter pojmi in ideje iz obdobja reformacije na Slovenskem, ki so postale del sodobne slovenske identitete.

4 Sklep

Ob navajanju Trubarjevega pomena za Slovence in slovenski jezik, književnost in kulturo oz. ob omenjanju obdobja reformacije, v katerem je deloval skupaj z Bohoričem, Dalmatinom in Kreljem, se pri pouku slovenščine kot tujega ali drugega jezika omenjajo tudi vrednote protestantskega učenja nasploh, ki so povezane s poukom in učenjem materinščine ter tujih jezikov. Predvsem gre za protestantsko idejo vseživljenjskega učenja in skozi tovrsten razvoj posameznika za vpliv na opismenjevanje širšega prebivalstva. Trubarjevo prizadevanje in prizadevanje njegovih sodelavcev za utemeljitev slovenskega knjižnega jezika – ne samo v okviru pisanja in tiskanja knjig v slovenščini, temveč tudi z ustanavljanjem različnih oblik formalnega kontinuiranega izobraževanja – se omenja pri poučevanju slovenščine kot tujega ali drugega jezika kot nekaj, kar je imelo ključni vpliv na razvoj slovenske narodne identitete. Prizadevanja Trubarja in njegovih somišljenikov, da bi se slovenski jezik razvijal in uporabljal kot priznan in uveljavljen jezik knjige, vzgoje ter izobraževanja, so močno vplivala na tedanjo in poznejšo organizacijo šolstva, na razvoj slovenske jezikovne norme in ustvarjanje v slovenskem jeziku.

LITERATURA

- Tajana BUKVIČ, 2016: Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture v Republiki Srbiji: raziskava med učenci, starši in učiteljicami. *Slovenika: Časopis za kulturo, nauku i obrazovanje (Časopis za kulturo, znanost in izobraževanje) II*, 21–32.
- Maja ĐUKANOVIĆ, 2014: Pouk slovenskega jezika in kulture v Srbiji. *Sto let slovenistiki na Univerzite Karlove v Praze: pedagogove a vedci ve stinu dejin (Sto let slovenistike na Karlovi univerzi v Prazi: pedagogi in znanstveniki v senci zgodovinskih sprememb)*. Vyd. 1. Ur. A. Jensterle Doležalova, J. Honzak Jahić, A. Šurla. Praha: Filozofická fakulteta Univerzity Karlovy. 405–411.
- –, 2014: Slovenščina v Srbiji: preteklost, sedanjost in prihodnost. *Prihodnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Ur. Hotimir Tivadar. Ljubljana: Filozofska fakulteta. (50. seminar slovenskega jezika, literature in kulture). 177–184.
- –, 2015: *Poglavlja iz slovenačke kulture*. Beograd: Filološki fakultet.
- –, 2011: Slovenske etnografske prvine v slovaropisju. *Meddisciplinarost v slovenistiki*. Ur. S. Kranjc. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. (Obdobja, 30). 107–112.
- Slavko GABER (ur.), 2006: *Zakaj Finci letijo dlje?* Nova Gorica: Educa, Melior.
- Irena KUŽNIK, 2014: Motivacija za učenje slovenščine kot maternega in manjšinskega jezika pri pripadnikih manjšinske in nemanjšinske skupnosti v Srbiji. *Mednarodno znanstveno srečanje doktorskih študentov slovenistike in slavistike: zbornik*. Ur. Nina Ditmajer. Maribor: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 71–76.
- Boris PATERNU, 2008: Trubarjeva prebujanje individualne, nacionalne in globalne identitete. *Slovenščina med kulturami*. Ur. Miran Košuta. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.
- Mirko RUPEL, 1951: Novo Trubarjevo pismo. *Slavistična revija IV*, 111–113.
- Vlado SCHMIDT, 1986: Pedagoško delo protestantov na Slovenskem v 16. stoletju. *Simpozij Slovenci v evropski reformaciji šestnajstega stoletja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete. 203–211.
- Elena TOMOVA, 2010: Protestantske teme pri poučevanju slovenskega jezika na Plovdivski univerzi v Bolgariji. *Reformacija na Slovenskem (ob 500-letnici Trubarjevega rojstva)*. Ur. Aleš Bjelčevič. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. (Obdobja, 27). 261–264.
- Tadej VIDMAR, 2010: Ideja vseživljenjskosti učenja pri slovenskih protestantih. *Reformacija na slovenskem (ob 500-letnici Trubarjevega rojstva)*. Ur. Aleš Bjelčevič. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. (Obdobja, 27). 265–274.
- Alenka ŽBOGAR, 2010: Pouk književnosti slovenske reformacije za 21. stoletje. *Reformacija na slovenskem (ob 500-letnici Trubarjevega rojstva)*. Ur. Aleš Bjelčevič. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. (Obdobja, 27). 275–287.

REFORMATION IN SLOVENIA: FROM THE POINT OF VIEW OF TEACHING SLOVENE AS A FOREIGN LANGUAGE IN SERBIA

Slovene language is being taught as a foreign language at more than sixty universities around the world, whereas study is conducted at different levels and in a different scope. Given that students who choose to study Slovene at universities abroad mostly have no previous contact with Slovene language and they are not familiar with the facts from Slovenian cultural history, in the course of language classes certain attention should be given to presenting the history of language, the development of literacy, the meaning of certain holidays etc. Students in Serbia are introduced to the Reformation period within the subject that deals with Slovenian

culture, through the presentation of four most significant authors from that period – Trubar, Bohorič, Krelj and Dalmatin and their influence on the development of standard Slovene language. Through the presentation of basic information on the Reformation and brief overview of the life and work of Reformers, students are also taught the fundamental differences between Orthodox and Catholic views, with an emphasis on what is in common. Within the framework of the language classes, the Reformation is most often mentioned when Slovene holidays are listed, when students are introduced to the character of Primož Trubar. In the supplementary tuition of Slovene language in Slovenian Societies around the world aimed at children of Slovene origin, like in language classes at university level, Reformation is mentioned together with different holidays; when in an adequate way students learn about the importance of preserving and developing literacy for the culture of a nation. On lessons intended for adult learners, topics related to Reformation, Reformers and the development of Slovene literary language are more common, although on a level that is appropriate for learners stemming from different learning backgrounds.
